



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Institutiones Canonicae**

**Schnorrenberg, Anno**

**Coloniae, 1740**

Titulus IX. De Renuntiatione.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

“vixeris, & benè docueris, omnium  
“Judex es: si autem benè docueris, &  
“malè vixeris, tui solius condemnator  
“eris. Nam benè vivendo & benè do-

“cendo populum instruis, quomodo  
“debeat vivere: benè autem docendo  
“& malè vivendo DEUM instruis, quo-  
“modo te debeat condemnare.”

TITULUS NONUS.  
DE  
RENUNTIATIONE.

**Q**uia ea, ut ad hunc Titulum in  
rubri: ait Abbas, quæ per po-  
stulationem, electionem, &  
translationem acquiruntur, sæpè per re-  
nuntiationem perduntur, ideo ponitur

hæc materia, quam in duos Paragra-  
phos divisam more Institutionum pauci-  
attingemus. §. 1. mo de Renuntiatione in  
communi. §. 2. de Renuntiatione in  
specie tractaturi.

§. Primus.

DE

*Renuntiatione in communi.*

**Q**uæres primo. Quid est renuntiatio?  
R. Renuntiatio genericè sumpta  
est juris proprii abdicatio vel spontanea  
cessio. Specificè sumpta est: Dignitatis,  
beneficii vel officii obtenti vel juris, quod  
in eo quis habet, spontanea, libera &  
legitima à Superiore admissa dimissio.

Dicitur 1. mo, *Dignitatis, beneficii, vel  
officii obtenti, vel juris, quod quis in eo  
habet:* quia ad propriam renuntiationem  
requiritur, ut renuntians jus in re ha-  
beat, jus enim ad rem cedi potest, non  
propriè renuntiari, ideo cessio Literarum  
Apostolicarum vel precum Imperialium ad beneficium, item cessio juris  
ad rem competentis per electionem, præ-  
sentationem, nominationem, &c. vel ces-  
sio beneficii litigiosi impropria renuntia-  
tio est, nec actionem requirit Superioris.

2. do. *Spontanea, libera.* Quia vi, me-  
tu vel dolo injustè extorta, si non ipso  
facto irrita, ut aliqui volunt, saltem ad  
instantiam injuriam passi est irritanda.  
*cap. super hoc, §. de renuntiat.*

3. io. *Legitima,* ut excludatur renun-  
tatio à jure reprobata, ut beneficii alieni,  
quod renuntians nunquam habuit,  
vel jam non habet, *cap. dilecto, 2. §. de præ-  
bend.* Vel facta sine legitima causa. *cap.  
super hoc.* Vel cui pactio aut labes  
simoniae intervenit. *cap. fin. de pactis.*

4. io. *A Superiore admissa.* Quia de  
substantia renuntiationis est, ut à Supe-  
riore admittatur. *cap. admonet, 4. de re-  
nuntiat.*

5. io. *Dimissio.* Quo nomine quicum-  
que actus, per quem quis proprium jus  
à se abdicat, intelligitur.

K 2

Quæ-

Quæres secundo. Quotuplex renuntiatio? *Re. 1mo.* Renuntiatio dividitur *1mo* in expressam, & tacitam ipso jure, & tacitam ex præsumptione. *Expressa* est, quæ verbo vel scripto exprimitur. *Tacita ipso jure* est exercitium actûs, qui ex lege privationem beneficii inducit. Exempla sunt: *1mo.* Qui acceptat secundum beneficium incompatible cum priori, secunda secundi possessione, censetur primo renuntiare. *cap. de multa. 28. de præbend.*

*2do.* Beneficiatus in minoribus constitutus contrahens matrimonium eo ipso beneficio renuntiat. *cap. si qui. 1. cap. quod ad te. 3. de Cleric. conjug.*

*3tio.* Beneficiatus faciens professionem in religione beneficiorum incapax cedit beneficio. *Cap. beneficium. 4. de Regul. in 6.*

*4to.* Si Beneficiatus fit miles secularis. *Gloss. in cap. fin. de Cleric. non resident. verb. redierit.* Potius tamen dicendum est, quod tales Beneficiati non priventur beneficio vi alicujus renuntiationis, sed vi legis ac juris dispositione.

*Renuntiatio tacita ex præsumptione juris est,* quæ non verbis, sed actu ad renuntiandum apto à jure inducitur. Exempla sunt: *1mo.* Clericus, qui bona, quæ Ecclesiæ suæ donavit, repetit, eam propterea dimittere velle præsumitur. *cap. ex transmissa. 3. de renuntiat.*

*2do.* Litigans super quadam Præpositura colliganti reverentiam, quæ Præposito exhiberi debet, exhibendo juri suo renuntiâsse videtur. *cap. ex ore. 3. de his, quæ sunt à major. part. Capituli.*

*3tio.* Tradens literas expectativas Apostolicas suo Ordinario, beneficio

renuntiâsse censetur. *cap. sanè. 7. de renunt. junct. gloss. verb. reddens.* Hæc tamen præsumptio per contrariam protestationem elidi potest, ut si beneficiatus dicat: se non intendere per talem actum beneficium dimittere.

*2do.* Renuntiatio expressa dividitur in puram sive simplicem, & in conditionatam. Pura & simplex est, quæ fit in manibus Superioris nullâ adjectâ pactione, vel conditione, vel modo. *cap. fin. de pactis. cap. tua nos. 34. de simonia.*

Renuntiatio conditionata est: quæ sub conditione, pacto vel modo celebratur. *cap. ordinationes. 113. caus. 1. q. 1. junct. gloss. in cap. cum pridem. 4. de pactis.*

*3tio.* Conditionata dividitur in eam, quæ fit causâ permutationis inter resignantes in favorem tertii, & quæ fit cum reservatione fructuum, pensionis, regressûs, &c.

Quæres tertio. Quæ beneficia renuntari possunt? *Re.* Renuntari omnia beneficia possunt. *cap. admonet. 4. cap. in presentia. 6. cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* Imò summus Pontifex summum Pontificatum dimittere, eique renuntiare potest, ut Cælestinus V. & decreto sancivit, & exemplo demonstravit, ut refert ejusdem Successor Bonifacius VIII. *in cap. 1. de renuntiat. in 6.* ubi Glossa plures Pontifices, qui Pontificatui resignârunt, enumerat. A regula hac generali unica fit *exceptio.* Renuntari non potest beneficium, ad cujus titulum quis ad sacros Ordines promotus est, & talis renuntiatio nulla est, nisi in illa exprimaturn imprimis, quod ad tale beneficium resignans sit ordinatus, deinde quod

quòd eidem de congrua sustentatione aliunde provisum sit, ut decrevit *Trident. Sess. 21. de reform. cap. 2.* De beneficiis, quæ in favorem alterius renuntiare non possunt, §. sequenti dicitur.

Quæres *quarto.* Quis resignare potest?

*§.* Quivis Beneficiatus rationis compos, Excipe sequentes: *1mo.* Clericus in Ordine sacro constitutus, si non habeat, unde sustentetur, beneficium renuntiare non potest, etsi ad illud ordinatus non sit, ex Constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Quanta Ecclesie.*

*2do.* Beneficiatus minor 14. annis, si ex dispensatione beneficium obtineat, illud sine autoritate Tutoris renuntiare non potest, cum pupillus sine autoritate Tutoris nihil agere vel alienare possit. *cap. fin. de iudicis. in 6.* Major 14. annis licet minor 25. renuntiare potest. *Gloss. in cap. ex parte. 14. de restitut. spoliator. Verb. Quamvis.*

*3tio.* Beneficiatus in aliqua Religione Novitius tempore Novitiatûs renuntiare non potest, & renuntiatio facta ante duos ultimos menses anni probationis vel intra hos facta, si non sequatur professio, est nulla ex dispositione *Trident. Sess. 25. de regular. cap. 16.*

*4to.* Beneficiatus, qui ultra 20. dies postrenuntiationem non vivit, renuntiare non potuit, sed si resignans intra 20. dies post factam beneficii sui resignationem moriatur, renuntiatio huiusmodi ac collatio beneficii postmodum in vim renuntiationis facta nulla est, ipsumque beneficium per obitum vacare censetur, ex Regula Cancellariæ, quæ solet vocari *Regula de 20.* Vel *Regula de infir-*

*mis resignantibus.* Causæ hujus Regulæ sunt: *1mo.* Ne vel Ordinarii suâ collatione, vel expectantes gratiâ sibi factâ fraudentur. *2do.* Ne beneficia fiant hæreditaria, vel de illis, quasi per viam ultimæ voluntatis, disponatur. *3tio.* Ne ab homine ob instantem mortem turbato quævis personæ obtrudantur. *4to.* Ne detur occasio captandi mortem resignantis; & ideo multi Regulam hanc, cum secundum jus commune ad communem utilitatem pro servandis Ordinariorum juribus instituta sit, favorabilem esse volunt, cum econtrâ alii esse odiosam contendant, eò quòd in odium resignantium & resignatariorum sit introducta. Porro Regula hæc quæcunque beneficia afficit, sive in Curia coram summo Pontifice, sive extra Curiam coram Ordinariis resignentur, & numerandi sunt dies à momento, quo præstitus à Superiore consensus, usque ad momentum, quo resignans expiravit; quamvis enim in annis legalibus computandis, si materia favorabilis, annus inceprus habeatur pro completo, attamen si à lege fiat computatio, dies sumitur de momento in momentum. Qui resignationem infirmare vult, resignantem intra 20. dies obiisse probare debet, quod si probatum, beneficium per obitum vacat, quasi nunquam fuisset resignatum, & consequenter non est Papæ reservatum, ut tenet probabilior Canonistarum sententia.

Quæres *quinto.* Quibus beneficia renuntiare possunt? *§.* Non possunt renuntiare nisi dignis. *cap. cum in cunctis. 7. de election.* & iis, qui qualitates à jure, statu

tuto vel consuetudine requisitas habent, nec juvat, si postmodum superveniat idoneitas, tunc enim novus consensus resignantis, & nova Superioris provisio requiritur. Difficultas est, an in resignatione vel permutatione beneficii curam animarum habentis resignans in favorem digniori resignare teneatur; plures obligationem gravem præferendi digniorem sustinent, dicentes: peccatum esse mortale, si beneficium curatum minus digno notabiliter resignetur, dum adest vel haberi potest dignior notabiliter. Barbof. tamen *de offic. Paroch. cap. 2. n. 101.* dicit satis esse, si resignans in dignum transferat beneficium; hanc dationem: quia dimittit, quod suum est: quod si retineret, non obligaretur plus facere, quam mediocriter idoneus, ergo substituendo talem satisfacit. Aliud est in Superiore, qui ex officio est beneficiorum distributor, ideoque ex justitia tam distributiva quam commutativa est obligatus præferre digniorem.

Quæres sexto. Quæ forma resignationis? *1. mo.* Facienda est resignatio sive ab ipso Clerico beneficiato, vel in scriptis ab ejus procuratore. *2. do.* Coram legitimo Superiore. *3. tio.* Ex causa legitima. *4. to.* Superior juxta Constitutionem Greg. XIII. quæ incipit: *Humano vix judicio.* Intra mensem resignationem vel admittere vel rejicere debet, alioquin beneficii provisio ad Sedem Apostolicam spectat. *5. to.* Ex eadem Constitutione renuntiationes factæ in Ecclesiis, in quibus beneficium resignatum, & in Ecclesiâ Cathedrali intra certum tempus sunt publicandæ.

Quæres septimo. Coram quo Superiore facienda resignatio? *1. mo.* Necessario in manibus Superioris fieri debet. *cap. admonet. 4. de renuntiat.* Beneficiatus enim sese Ecclesiæ obligavit, à qua obligatione non nisi à Superiore absolvi potest, & quamvis Episcopus criminofus vel simoniacus sit, absque licentia tamen Superioris Episcopatum dimittere nequit. *cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* Multò minus si Beneficiatus ob crimen solum beneficio privandus sit, vel si ipso jure privatus, expectanda sententia criminis declaratoria, per quam titulus coloratus tollitur ac possessio. Si quis aliud beneficium incompatible obtinuit, nihilominus prius cum auctoritate Superioris dimittere debet, alioquin ad primum revocari potest. *Extrav. execrabilis. de præbend.* Et si transeat ad aliam Dioccesin, expressus requiritur consensus; si maneat in eadem, tacitus sufficit; si in Religione professurus sit, satis est, quòd professio Superiori insinuetur; nam illi jus dimittendi beneficium facit potestatem. *cap. licet. 18. de regular.* Dummodò non sit Episcopus, potest quis inire matrimonium, vel suscipere militiam, & sic non petita Superioris licentia tacite beneficio renuntiare. Generaliter quodlibet beneficium simplex personalem residentiam non requirens requisito, licet invito Superiore dimitti potest; principaliter enim est ob beneficiati utilitatem.

*2. do.* Per Superiorem intelligitur ille, qui Ordinariam beneficiatum à beneficio removendi habet potestatem; ideo cum ad eundem jure communi in - & desti-

destitutio pertineat, instituens jure ordinario resignationem acceptare potest; secus est, si ad aliquem ex solo privilegio vel consuetudine pertineat institutio.

3<sup>to</sup>. Renuntiatio coram Laico quantumvis beneficii Patrono fieri nequit. *Cap. quod in dubiis. 8. de renuntiat.*

4<sup>to</sup>. Solus Papa resignationes Episcopatum & his majorum dignitatum recipit. Item Abbatiarum exemptarum, & primæ post Episcopatum dignitatis per regulam 3<sup>tiam</sup> Cancellariæ est Pontifici reservata resignatio.

5<sup>to</sup>. Episcopus resignationes puras omnium beneficiorum in sua Diocesi etiam Papæ reservatorum, patronatorum, vel electivorum admittit. Sic Episcopus in omni mense renuntiationes admittit, & non obstantibus concordatis beneficia resignata, quæ aliàs suæ collationis sunt, conferre potest.

6<sup>to</sup>. Vicarius Generalis Episcopi sine speciali mandato hanc potestatem exprimente resignationes recipere nequit.

7<sup>mo</sup>. Capitulum sede vacante resignationes puras beneficiorum, sive ad collationem Episcopi, sive alterius Patroni spectantium recipiendi habet facultatem; Capitulum enim Episcopo in omnibus, quæ jurisdictionis ordinariæ saltem necessariæ sunt, nisi expressè excipiantur, succedere noscitur, in jure autem renuntiationis receptio ordinariæ ac necessariæ jurisdictionis est, eò quòd ex causa recipi debeat renuntiatio.

Quæres octavo. Quæ legitima renuntiationis causa? *Re. 1<sup>mo</sup>*. Generaliter censentur duæ justæ causæ, nempe utilitas Ecclesiæ, & salus propria Benefi-

ciati. *Cap. quidam. 12. de renuntiat.*

2<sup>do</sup>. Causæ, ob quas Episcopatus renuntari possit, sunt sex expressæ in *cap. nisi cum pridem. 10. de renuntiat.* quæ his versibus comprehenduntur:

Debilis, ignarus, malè conscius, irregularis,

Quem mala plebs odit, dans scandala cedere possit.

3<sup>to</sup>. Resignationes coram summo Pontifice fiunt sine causa in favorem resignantium vel resignatariorum; coram Ordinario sub pœna nullitatis in Constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Quanta Ecclesia*. Requiritur certæ causæ præter supra in *cap. nisi cum pridem expressas*. Si Beneficiatus plura beneficia habeat, quorum unum ad sustentationem sufficiat, si Religionem ingrediatur, matrimonium contrahat, militiam sequatur, &c. Ubi Bulla S. Pii V. recepta, ad valorem renuntiationis requiritur, ut una ex his causis subsistat.

Quæres nono. Quomodo potest fieri resignatio per Procuratorem? *Re. 1<sup>mo</sup>*. Procurator ad resignandum vel Clericus vel Laicus esse potest. *Clement. unic. de renunt. junctâ Gloss. verb. Procuratorem*. Quin & Religiosus de licentia sui Superioris, quam non nisi ad utilitatem monasterii dare debet, *can. Monachi. 35. caus. 16. q. 1. cap. ex parte. 2. de postuland.* Plures etiam Procuratores vel in solidum, vel ut simul renuntient, constitui possunt, imò idem & resignantis & resignatarii potest esse Procurator.

2<sup>do</sup>. Ad legitimam Procuratoris constitutionem hæc requiruntur: *1<sup>mo</sup>*, Liberè & spontaneè constitutus esse debet,

*cir.*

*cit. Clement. unic. 2do.* Speciale in eo exigitur mandatum cum nomine & cognomine tam Procuratoris, quam resignantis, & specificatione beneficii resignandi. *3tio.* Mandatum in scriptis habere, & quidem si in Curia Romana renuntiatio est facienda, instrumentum publicum esse debet. *4to.* Productio instrumenti procuratorii ultra quadriennium haud differenda est. *5to.* Procurator formam mandati servare tenetur, & si fines illius excedat, ut si mandatum sub pensione resignare, & ille resignet purè, renuntiatio est nulla. *cap. cum dilecta. 22. de rescript.*

*4to.* Mortuo mandante, quamvis Procurator hoc ignoret, mandatum cessat, si res adhuc integra, quia cum beneficium jam per mortem vacet, per resignationem vacare nequit. *Clement. fin. de Procurator.* Res autem non amplius integra est, si supplica presentata, signata, & dotata, quia regulariter Procurator negotia ante mortem Principalis inchoata post mortem Domini perficere potest.

*5to.* Procurator vel expressè vel tacitè per alterius Procuratoris constitutionem revocari potest. *cap. non injustè. 14. de Procurator.* Valètque revocatio etiam post supplicam signatam facta, revocatio tamen vel Procuratori vel Superiori resignationem admittenti intimata esse debet, nisi hoc malitiosè sit impeditum. *Clem. unic. de renuntiat.*

Quæres decimo. Quis effectus renuntiationis? *Re. 1mo.* Si absque Superioris legitimi autoritate facta resignatio, Superior resignantem cogere potest, ut in

beneficio permaneat, vel legitimè dimittat, aut etiam desertionem ratam habere, sicque beneficium vacans alteri conferre valet, quod si resciat, & intra sex menses in beneficio permanere non jubeat, consentire censetur, & effectum sortitur resignatio.

*2do.* Antequam Superior consentiat, resignans titulum retinet, sed possessionem amittit, & ad hanc sine Superioris autoritate regredi nequit.

*3tio.* Qui renuntiandi licentiam petit, & obtinuit, ad renuntiandum compelli potest, ne Superiori illulisse videatur. *cap. quidam. 12. de renuntiat.*

*4to.* Resignatione simplici à Superiore admittà vacat beneficium renuntiatum, ita, ut renuntians jus omne ad illud amittat, nec ad illud regredi valeat. *cap. ex transmissa. 3. cap. in presentia. 6. de renuntiat.* Episcopus ob crimen renuntians Episcopatus, nec ad renuntiatum nec ad alium Episcopatum etiam per novam electionem vel provisionem resurgere vel promoveri potest; secus est, si ob aliam causam renuntiaverit. *cap. post translationem. 11. de renuntiat.*

Quæres undecimo. An renuntiatio conditionalis sit valida? *Re. 1mo.* Renuntiatio sub pacto, modo, vel conditione, quæ de jure non inest, facta, nisi clausula: *Autoritate Apostolicà, vel sub beneplacito summi Pontificis*, addita fuerit, simoniaca est, & nulla. *cap. cum pridem. 4. cap. fin. de pactis.*

*2do.* Si resignationi conditionalis inferatur clausula: *Sub beneplacito summi Pontificis*, simoniaca non est, cum jus solum velut simoniacam prohibeat pactio-

paſſionem firmam in beneficiis. *cap. cum univerſorum. 8. de rerum permutat.* Ideoque reſignans ante conſenſum ſummi Pontificis de conditione, vel conditionibus reſignationi inferendis tractare non veratur, modò ante obtentum hunc conſenſum non procedatur ad conditionum executionem.

*3tio.* Reſignatio coram Ordinario facta ſub conditione, quæ de jure, vel ſtatuto, vel fundatione ineſt beneficio, ut ſub conditione reſidendi, ad quod vi beneficii beneficiatus obligatur, ſub onere ſolvendi penſionem, ſi beneficium hoc onere legaliter gravatum vel gravandum ſit, nec illicita nec ſimoniaca eſt. *cap. ſignificãſti. 4. de election.* Si tamen conditio non ineſt beneficio, quamvis aliundè debita ſit, pactio ſimoniaca eſt, ut ſi reſignes tuo debitori beneficium, ut liquidum ſolvat debitum.

*4to.* Simoniaca eſt renuntiatione facta ſub conditione, ut renuntianti ſolvantur expenſæ pro beneficio obtinendo in lite, ſolvendis ſtatutis, expediendis Bullis factæ, quamvis illæ expenſæ pro indemnitate reſignantis, vel pro commodo, quod ex expenſis renuntiantis habet reſignatarius, exigi dicantur, quia has expenſas reſignans à reſignatario exigere nequit, cum reſignans expenſas propter ſe fecerit, ut beneficium utile obtineret, & commodum, quod reſignatarius

conſequitur, in renuntiato fundatur beneficio. Aliud eſſet, ſi reſignans ex bonis patrimonialibus in meliorando beneficio, vel vindicando ex manibus Hæreticorum expenſas fecerit; illas enim, cum ex redditibus beneficii exigere poſſit, reſignatarius ex beneficii redditibus reſignanti ſolvere eſt obligatus.

*5to.* Reſignatio ſub conditione, ut reſignatarius expenſas pro Bullis ſolvat, eſt ſimoniaca; ſinguli enim ſuas ſolvere debent, & quamvis in reſignatione pura ſine penſione expenſas Bullarum reſignatarius ſolvere conſueverit, id tamen in pactum minimè eſt deducendum.

*Quæres duodecimo.* Quæ conditiones hodie renuntiationibus apponi ſolita? *ꝛ. Sequentes. 1mo.* Ut beneficium conferatur alicui deſignato, & dicitur reſignatio in favorem. *2do.* Ut reſignatarius viciffim ipſi ſuum promittat beneficium, & vocatur permutatio. *3tio.* Ut reſignanti reſerventur omnes, vel aliqui fructus beneficii, & appellatur renuntiatione ſub penſione. *4to.* Ut ad beneficium regredi, hoc eſt: ſi reſignatarius præmoriatur, beneficium reſignatum recuperare poſſit, vel ingredi, hoc eſt: ut abſolutis v. g. ſtudiis propriâ autoritate illud recipere poſſit, & dicitur reſignatio cum reſreſſu & acceſſu.





## §. Secundus.

D E

## Renuntiatione in specie.

**Q**uæres primo. Coram quo fieri potest renuntiatio in favorem? *ꝛ.* Coram solo summo Pontifice; & renuntiatio taliter coram alio inferiore facta illicita est & invalida. Imò si pactum de non conferendo alteri, quàm designato, intervenerit, simoniaca est; omnis enim pactio in beneficialibus ad simoniam vitandam prohibita est. Non tamen illicitum de se foret resignanti, ante vel post renuntiationem præviam apud ordinarium collatorem interponere petitionem, ut beneficium resignatum huic vel illi conferat, quamvis ex spe hujus resignet, aliàs non resignaturus, dummodò omne etiam tacitum pactum excludatur.

*Dicitur: De se.* Quia S. Pius V. in Constitutione: *Quanta Ecclesia*, ad obviandum omnibus fraudibus prohibuit, ne ullo modo fiat designatio Successoris in beneficio resignato, & ne illud consanguineis, affinibus vel familiaribus conferatur, quia tamen resignatio in favorem est tantùm simoniaca de jure Ecclesiastico, hinc summus Pontifex in hac dispensandi plenam habet potestatem.

Quæres secundo. Quæ beneficia in favorem renuntiaari possunt? *ꝛ.* Omnia exceptis specialiter prohibitis, ut sunt  
1<sup>mo</sup>. Beneficium, quod est juris patronatûs, renuntiaari non potest in favorem,

absque Patroni consensu, si tamen Patronus Ecclesiasticus, summus Pontifex in admissione renuntiationis juri patronatûs Ecclesiastico derogare solet, non tamen si patronus Laicus, ne Laici à piis foundationibus deterreantur. Addunt Canonistæ satis esse, ut resignatio effectum obtineat, si postmodum Patroni accedat consensus.

2<sup>do</sup>. Beneficia electiva absque consensu eligentium in favorem renuntiaari non possunt, & quidem si in Ecclesia fiat utilitatem, sufficit majoris partis consensus, si in utilitatem resignatarii ab omnibus consensum præstari oportet.

3<sup>io</sup>. Beneficium alicui dignitati, Collegio vel Ecclesie unitum, quia per unionem Ecclesie vel Collegio in beneficio unito jus est acquisitum, cui per resignationem non debet præjudicari.

4<sup>to</sup>. Beneficium, super quo alteri gratia expectativa concessa est, vel regressus reservatus, nisi illius, cui regressus reservatus, vel expectativa indulta accedat consensus.

5<sup>to</sup>. Beneficium litigiosum lite pendente non nisi in favorem colligantis resignari potest, aliàs enim in fraudem litigantis fieret resignatio. *Arg. cap. si, ut lite pendente.*

6<sup>to</sup>. Beneficium, quo quis ipso jure vel per sententiam Judicis privatus est, in favorem renuntiaari non potest; quamvis

vis enim sententia Judicis declaratoria criminis adhuc requiratur, vel sententia privans beneficio, quæ in rem judicatam transit, executioni nondum mandata sit, ipse tamen criminofus à commiffi criminis momento, & ab instanti, quo sententia in rem judicatam transit, omne jus amisit, ideoque illud in favorem alterius resignare nequit. Aliud est de eo, qui beneficio per sententiam est privandus, quantumvis crimen notorium, & de facto de crimine accusatus ante sententiam condemnatoriam etiam in favorem renuntiare potest. Ita etiam habens parochiam, quâ privandus esset, eò quòd intra annum ad S. Ordines non sit promotus, eam ultimo anni die in favorem renuntiare potest, quia donec annus finitus, jus in re retinet, quod ipsi invito ante finem anni auferri nequit. *Cap. commissa. 35. de election. in 6.* Ideoque illud per viam resignationis in alium transferre valet.

*7imo.* Beneficium in commendam ad tempus datum renuntiare nequit in favorem, quia commendatarius temporalis jus & titulum in beneficio commendato non obtinet, sed sola ei, donec de Rectore provideatur, ob necessitatem vel utilitatem Ecclesiæ datur administratio. *cap. nemo. 15. de elect. in 6.*

*8vo.* Beneficii parochialis renuntiatio de stylo Curie Romanæ non admittitur, nisi resignans parochiam, saltem per tres vel quatuor annos eam possederit, ideoque in supplica, quot annis eam possederit, est exprimendum.

*9no.* Beneficium manuale in favorem renuntiare potest, modò manualitas in

supplica exprimat, quo casu resignatarius ad nutum inferioris amoveri non potest; inferior enim provisiones à Papa factas infirmare nequit, maximè si Papa ex certa scientia manualitatis contulerit beneficium manuale resignatum.

*10mo.* Renuntiare in favorem possunt beneficia, quæ in casu vacaturæ ex statuto vel consuetudine ab aliis beneficiatis optari non poterant, & admiffa tali resignatione jus optandi quoad tale cessat beneficium. Ratio est; quia in reservatis Papæ statutum & consuetudo optandi locum non habet, beneficia autem vacantia per resignationem à Papa admiffam sunt reservata, quia per resignationis acceptationem Pontifex applicuit manus, & vacant in Curia, ubi resignantur.

Quæres *tertio.* Quos resignatio in favorem habet effectus? *1o.* Beneficium in favorem resignatum non vacat, usque dum resignatio plenum habeat effectum, & resignatarius titulum, & possessionem tituli resignati adeptus sit. Ratio est: quia mens resignantis fuit, jus non abdicare, nisi illud resignatarius obtineret, cui resignantis menti Papa annuit benignè, ergo beneficium non vacat, nisi resignatio & quoad translationem tituli & quoad translationem possessionis sortiatur effectum. Ex quo practici docent resignantem posse possessionem continuare, & omnia peragere, quasi beneficium resignatum non fuisset, usque dum resignatarius literas expeditas præsentet, & admitti petat ad possessionem.

*2do.* Fructus beneficii resignati partim

tim ad resignantem, partim ad resignatarium spectant, secundum ratam temporis, quo beneficium habuerunt; æquum enim est, ut, qui habet titulum, ac præstat officium, fructibus gaudeat beneficii, quod tamen intellige de fructibus tempore resignationis à solo separatis, licet nondum exactis vel inuectis.

3tio. Resignans in favorem ad onera beneficii tenetur, quamdiu fructus percipit: A capta possessione statim obligatur resignatarius.

Quæres quarto. Qualiter resignatio cum reservatione regressus fieri potest? *ꝛ. Trident. Sess. 25. de reform. cap. 7* severè regressus prohibet his formalibus: "Cum in beneficiis Ecclesiasticis ea, quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt, sacris Constitutionibus sint odiosa, & Patrum decretis contraria, nemini imposterum accessus aut regressus, etiam de consensu, ad beneficium Ecclesiasticum cujuscunque qualitatis concedatur, nec hætenus concessi suspendantur, extendantur, aut transferantur. Hoc decretum in quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis ac in quibuscunque personis etiam Cardinalatus honore fulgentibus locum habeat." His conformiter S. Pius V. in Constitutione, quæ incipit: *Romanus Pontifex*, omnes & singulos regressus sub quibuscunque tenoribus & formis à Prædecessoribus concessos revocavit. Attamen quia summus Pontifex Successoribus suis manus ligare non potest, resignationes cum reservatione regressus adhuc hodie in Curia Romana admittuntur.

Quæres quinto. An resignatio cum reservatione pensionis annuæ valida? *ꝛ.* Resignatio sub conditione pensionis vel alterius rei temporalis retinendæ est simoniacæ. *Gloss. in cap. ex parte. 12. de offic. delegati*, cum non sit gratuita, sed aliquid contineat, quod rationem pretii habere videtur. *cap. tua nos. 34. de simon.* Quia tamen summus Pontifex reditus beneficii dismembrare potest, resignatio coram summo Pontifice cum reservatione pensionis valet, & tunc Pontifex resignatario beneficium resignatum, & resignanti partem fructuum beneficii resignati pro alimentione assignat. Excipitur unicus casus *in cap. nisi essent. 21. de præbend.* ubi duo Clerici electi coram Judicibus compromissariis litigabant, quis ex illis esset confirmandus, & arbitri unum ex litigantibus confirmârunt, & alteri pro bono pacis de parte proventuum provisionem fecerunt. Tria autem ad hunc casum requiruntur. 1mo. Ut nulla sit partium conventio. 2do. Ut arbitri sint bonæ opinionis, viri providi & honesti. 3tio. Ut beneficium titulum Canonicum habenti, vel ex actis habere apperenti adjudicetur. Si hæ conditiones non adsint, non valet uni conferens, vel beneficium adjudicans, & alteri partem proventuum assignans arbitrium. *cap. non sine. 2. de arbitris. cap. fin. de rer. permutat.*

Quæres sexto. An resignatio permutationis licita sit? *ꝛ.* 1mo. Reciproca beneficiorum resignatio absque auctoritate Superioris illicita est & invalida, ita ut uterque contrahens permutatione rescissâ beneficio sit privandus. *cap. majoribus. 8. de præbend. cap. quæsitum. 5.*

*cap. cum olim. 7. cap. cum universorum. 8. de rerum permutat.*

2do. Est tamen permiffa, fi authoritate Superioris fervatâ formâ à jure præfcriptâ fiat. *cap. ad quaftiones. 6. de rerum permutat. cap. unic. eod. in 6.*

3tio. Superior ille, qui permutationi authoritatem dare potest, est Papa, vel loci, in quo beneficium fitum, proprius Epifcopus. *cap. quaftum. 5. §. fi autem. de rer. permutat.* Quod fi beneficia permutanda in diverfis sint Diœcefibus, refignatio in utriufque Ordinarii manibus facienda est, vel quilibet permutans in manibus fui Ordinarii refignare, vel unus Epifcopus alteri refignationis fui Diœcefani acceptationem committere debet. *Gloff. in cap. unic. de rer. permutat. in 6. verb. collationem.*

4to. Nomine proprii Epifcopi intelliguntur omnes, qui Epifcopalem vel quafi habent jurisdictionem, quamvis Epifcopali non ornentur dignitate, cum hæc facultas Superiori non ratione Ordinis & dignitatis, fed tantum competat ratione jurisdictionis: & ideo Capitulum fedè vacante, fi beneficia permutanda ad ejuſdem Capituli collationem vel ad tertium pertineant, autorizare potest permutationem. Vicarius Generalis speciale non habens mandatum permutationes nequit expedire.

5to. Si ad inferiores Epifcopo Prælatos beneficiorum permutandorum pertineat collatio, eorum quoque confensus ad permutationem est neceſſarius. Et generaliter omnium, ad quos jus eligendi vel præſentandi ſpectat, confensus vel permutationem præcedere vel ſubſe-

qui debet. *Gloff. in Clement. unic. de rerum permutat.* Quamvis enim ſine eorum confenſu facta, non ſit ipſo jure nulla, attamen ſi agant de contemptu, eſt annullanda permutatio.

Quæres 7imo. Quam cauſam exigat permutationem? *ꝛ.* Volunt aliqui ad permutationem requiri cauſam neceſſitatis vel utilitatis Eccleſiæ, & non ſufficere ſolam perſonarum permutantium utilitatem, ut probatur ex *cap. quaftum. 5. de rer. permutat.* ibi: "Si autem Epifcopus cauſam inſpexerit neceſſariam, licitè poterit de uno loco ad alium transferre perſonas, ut qui uni loco minus ſunt utiles, alibi ſe valeant utiliùs exercere." Hinc Doctör Angelic. in 4. ſentent. diſt. 25. q. 3. a. 3. ad 8. ſeverior ait: Si pro aliquo terreno commodo utriufque vel alterius fiat permutatio, eſt ſimonia, ſi autem pro aliquo ſpirituale, utpote, quia hic in illo loco meliùs poſſit DEO ſervire, non eſt ſimonia; unde tunc poteſt fieri permutatio authoritate Epifcopi Diœcefani. Attamen Canoniftæ communiter docent, ſufficere utilitatem perſonarum permutantium. *Juxta Gloff. in cap. cum universorum. 8. de rerum permut. verb. utriufque.*

Quæres octavo. Quæ beneficia permutari poſſunt? *ꝛ.* Omnia beneficia poſſunt permutari, quæ poſſunt refignari, cum hac explicatione: 1mo. Permutari nequit jus in re & beneficio cum jure ad beneficium, cum illud non ſit beneficium. 2do. Nec poſſunt permutari beneficia acquirenda, ſeu nondum acquiſita, ut gratiæ expectatiæ, jura ex nominatione, præſentatione vel electione acqui-

sita, quamvis enim jus sint ad beneficium, non sunt tamen beneficia, sed jura personalia, personam, cui concessa, non excedentia. *Arg. cap. cui de non Sacerdotali. 27. de prebend. in 6. 3tio.* Nec pensio, nisi in titulum erecta esset, cum beneficio permutari potest. *4to.* Neque beneficium cum aliquo jure speciali, ut patronatûs, decimarum, &c. permutari potest. Licet enim hæc specialia sint jura, diversi tamen Ordinis à beneficio esse dignoscuntur.

Quæres nono. An beneficia inæqualia permutari possint? *R.* Permutationem non impedit, sive in numero, sive in qualitate beneficiorum inæqualitas, sic plura, modò compatible, cum uno, simplex cum curato, & è converso, quod plures habet proventus, cum tenui permutari potest, cum non fiat fructuum, sed juris specialis commutatio, dummodò fraus vel dolus absint, qualis intervenire præsumitur, si morti vicinus vel senex beneficium pingue cum tenui permutet. *cap. fin. de renuntiat. in 6.*

Quæres decimo. An in permutatione beneficii excessus, quo unum alteri prævalet, ut in dignitate vel redditibus, compensari valeat? *R. 1mo.* Si excessus ille sit in aliquo spirituali, ut jurisdictione, majore dignitate, &c. nequidem autoritate summi Pontificis aliquo temporali compensari potest, cum juris Divini & naturalis foret simonia.

*2do.* Si excessus ille sit in aliquo temporali, aliqui autoritate Superioris compensationem fieri posse docent. *Arg. cap. ad quæstiones. 6. de rerum permutat.* Veruntamen compensationem fore simo-

niacam verior tenet sententia. *cap. quæsitum. 5. de rer. permutat. cap. fin. de pactis.* Quia talis compensatio fieri non potest, quin vendatur in beneficio id, quod est spirituale; excessus enim fructuum beneficio vel titulo spirituali est annexus, qui autem connexorum emit alterum, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit. *cap. si quis objecerit. 7. caus. 1. q. 3.*

Nec obstat *cit. cap. ad quæstiones*; illud enim de commutandis quoad proprietatem Ecclesiis loquitur, in qua commutatione defectus tenuiorum alterius Ecclesiæ reddituum absque simoniæ vitio suppletur, eò quòd tantum temporale cum temporali commutetur.

Quæres undecimo. An valeat plurium beneficiorum reciproca, quam vocant triangularem, permutatio. V. g. Ego resigno Cajo, ut is suum resignet Titio, & Titius suum mihi? *R.* Coram Ordinario facta cum pacto tacito vel expresso simoniaca est. Excusant aliqui hanc simoniam hoc modo: De licentia Ordinarium ego permuto meum beneficium cum Cajo, & ego habens beneficium Caji permuto illud cum Titio.

Quæres duodecimo. Qualiter publicanda permutatio? *R. 1mo.* Permutatio eo modo, quo renunciatio, publicanda est, & quidem ab utroque permutante publicatio fieri debet, cum permutatio nihil aliud sit, quàm mutua resignatio.

*2do.* Permutatio vel renunciatio in Curia Rom, facta, si beneficia permutable intra Montes vel in Italia sint, intra sex menses, si ultra Montes, ut in Germania, intra novem menses à die exten-

con-

consensus computandos fieri debet. Si quis autem post resignationem vel permutationem possessionem beneficii per aliquod tempus adhuc retinere optet, hanc tradunt Curialistæ praxin: Admissâ resignatione non curentur expediri Bullæ ad sex menses, tunc petatur prorogatio vel nova data. Evoluto termino prorogationis expediantur literæ, quæ ultra Alpes ad novem menses retineri possunt, antequam publicentur, & sumatur possessio beneficii resignati, tunc iterum petitur prorogatio ad alios novem menses, & postmodum ad alios duos, ac demùm ad septem menses, nec ultra duos annos datur prorogatio. An autem omnes illæ praxes licitæ sint in conscientia, dubitatur, verior apparet negativa.

3tio. Permutationes & resignationes extra Curiam Romanam in manibus Ordinarii factæ intra tres menses à die factæ collationis publicari, ac possessio capi debet. Juxta Constitutionem Gregorianam, quæ incipit: *Humano*. Ubi illa recepta.

Quæres ultimo. Quis permutationis effectus? R. 1mo. Permutatio plenum habet effectum, si beneficia resignata reciprocè per Ordinarium sint collata permutantibus.

2do. Si permutatio hunc effectum non habeat, sed renuntiatione ab uno factâ alter resignare nolit, est locus penitentia, & ad suum sine nova collatione redire potest, quia resignavit sub conditione, si non suspensiva, saltem resolutoria, & conditione non impletâ suum beneficium abdicandi voluntas non fuit, adeoque non vacabit beneficium.

3tio. Si beneficium permutatum, vel alterum ex duobus beneficiis permutatis evincatur, vel aliâ ratione appareat beneficium ab una parte fuisse invalidè permutatum, permutans propriâ auctoritate ad beneficium suum redire nequit, quia cum beneficium suum verè vacaverit, sine nova collatione rehabeti non potest, nisi in Bulla permutationis hæc addita clausula: Ut alteri ex permutantibus, si compermutans faciat, ut commutatio effectum non habeat, liceat etiam propriâ ad beneficium redire auctoritate.

4to. Si unus permutantium beneficium suum dimisit, & illi beneficium compermutantis est collatum, ipse autem compermutans, antequam alterius beneficium ipsi sit collatum, diem claudit extremum, beneficium dimissum vacat per resignationem, si verò nondum dimiserit, illud retinere potest, si compatibile est.

5to. Si permutans coram Papa intra 20. menses à præstito consensu moriatur, vacat per mortem, & alteri conferri potest beneficium.

6to. Si permutatio jam facta sit, quamvis conditiones appositæ non serventur, ut v.g. non solvitur pensio, à Pontifice legitimè imposita, beneficium reperi nequit, quia perfectis omnibus intrinsicis locum non habet penitentia.

7tmo. Si unus ex permutantibus sit dolo circumventus, per Superiorem permutatio rescindi potest, ut est textus in cap. cum universorum. 8. de rerum permutat.

## TITULUS DECIMUS.

DE

## DEGRADATIONE ET DEPOSITIONE.

**Q**uæres primo, Quid est degradatio? *Re.* Est Episcopi alteriusve Clerici exauthorizatio ad similitudinem exauthorizationis militaris, quâ militi ob delictum Ordo militaris & militiæ insignia detrahuntur, sicque à militia remotus castris ejicitur privatus confortio & privilegio militari. *cap. degradatio. 2. de poenis. in 6.* Agimus de hoc, in quantum modus est, per quem matrimonium spirituale Episcopum inter & Ecclesiam dissolvitur.

Quæres secundo. Quotplex est degradatio? *Re.* 2plex: Verbalis & realis seu actualis. Verbalis est: quando ab eo, qui auctoritatem habet, fertur depositionis sententia. Actualis est: quando post latam sententiam ei, qui degradandus est, vestes & sui Ordinis insignia gradatim auferuntur.

Quæres tertio. Quæ inter verbalem & realem degradationem differentia? *Re.* Sequentes: *1mo.* Degradatio verbalis per simplicem fit sententiam, quâ Clericus criminosus ab Ordinibus Clericalibus, vel potius ab Ordinum ministerio & executione declaratur depositus: ideoque magis propriè depositio appellatur. Degradatio realis fit per actum solemnem, in quo vestibus & insigniis Clericalibus solenni verborum formâ cri-

minosus privatur, & Curia seculari extraditur.

*2do.* Per degradationem verbalem degradatus non amittit privilegium fori & Canonis, sicut per degradationem solemnem, quamvis nec per hanc character Ordinum auferatur.

*3tio.* Si in jure reperiat expressa pœna degradationis, id de jure verbali intelligendum; realis enim pœna est gravissima, quæ non nisi in casibus à jure expressis est infligenda.

Quæres quarto. Quis verbaliter degradandi habet potestatem? *Re.* Verbalis degradatio seu depositio ab Ordinibus seu gradibus Ecclesiasticis est à proprio Episcopo sibi assistente, in degradatione Clericorum in sacris constitutorum Ordinibus, certo Episcoporum numero definito Canonibus facienda: quamquam proprii Episcopi sententia sine aliorum Episcoporum præsentia sufficiat in degradatione eorum, qui minores duntaxat Ordines receperunt. *cit. cap. degradatio.*

Quæres quinto. Qualis ad degradationem requiritur potestas? *Re.* Ad degradationem verbalem sufficit sola potestas jurisdictionis, unde per Episcopum confirmatum nondum consecratum, vel de ejusdem commissione per Vicarium

Gene-